Ч. 162 Субота 22 Липня (3 Серпня) 1895. Рік V.

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жаданє і за зложенєм оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Газети Львівскої“.

Передплата у Львові в бюрі дневників Люд. Пльона і в ц. к. Старостівах на провинциї:
на цілий рік зр. 2·40
на пів року зр. 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:
на цілий рік зр. 5·40
на пів року зр. 2·70
на чверть року зр. 1·35
місячно . . „ —·45
Поодиноке число 3 кр.

Москвофіли і їх політика.

(Дальше).

Явне і отверте виступленє москвофілів могло було стати ся для приходячих чим раз більше до сили народовців великої ваги. Що они не використали тої хвилї так, як було потреба і можна, то було тому кілька причин. Насамперед в нашій державі переводили ся важні зміни. Настала конституция з 1867 р., а з нею і автономія країв. Всюди настав був великий рух політичний маючий на цїли використанє ситуациї і захопленя автономії в свої руки. Відтак прийшла угода з Угорщиною, котра сотворила нинїшний дуалїзм в нашій монархії а по нїй коронация нашого Монарха на короля угорского. Все то відтягало увагу Русинів народовців від близшої їм справи. Крім того народовцї були тогди занятї більше лїтературою і спорами лїтературними, більше клали вагу — що впрочім було дуже розумно — на реальну роботу в самім народї, як на високу політику. Наконець були они яко люди молодші більше ідеалїстами, а між иншим і длятого ще слабшими політиками, як „старі“, від котрих впрочім учили ся способу політикованя.

Загал рускої інтелїґенциї, запамороченої москвофільскою політикою і обрядовщиною, хоч і бачив, що нужда в народї ставала чим раз більша, не думав над тим, як би їй зарадити, не брав ся до практичної роботи на сїм поли, лиш покладав всю свою надію на опозицийну політику в соймі та на поміч правительства, взглядно нїмецких централїстів а одушевляв ся тим, що станув побіч високо культурних народів, бо зложив собі трупу театральну, котра давала представленя в рускій мові. Спритний директор театру міг був тогди зробити на Русинах добрий інтерес. Ваги тої угодової полїтики, яку розпочав був Лаврівский, нїхто не розумів, а задля опозициї не було між Русинами нїякої симпатиї для неї — угода лишила ся в актах.

Так отже не використано того рішучого кроку москвофілів і они все-таки остали ся панами ситуациї. Скористали з того лиш одві Поляки, котрі тепер вже зовсїм сьміло і не без причини всїм Русинам без виїмки докоряли москвофільством і прозивали „Москалями“. Але несьвідомі доси москвофіли, а навіть і часть сьвідомих, але тайних, злякала ся сего кроку своїх сьмілїйших проводирів і почала від них політично, хоч не дуже різко сторонити. Сей був професором університету, то й може урядником при намістництві, котрому усьміхала ся, коли вже не кариєра, то бодай висша ранґа; инший був судиєю в авансї, ще инший сподївав ся заняти виднїйше становище при капітулї — всї они налякались сьмілого кроку проводирів москвофільских і стали від них дїлити ся. Они годили ся з ними що-до книжного язика, готові були навіть пристати на російский язик лїтературний, але під услівєм що він не сьміє дальше сягати, як до чорно-жовтих стовпів. Навіть духовні особи робили уступки москвофілам і доказували, що можуть свій католицизм погодити з москвофільством, але в границях Австриї; не розуміли, чи радше може не хотїли розуміти, що явне і отверте москвофільство ставить православіє за conditio sine qua non. Всї того рода люди станули на боцї від москвофілів і утворили так сказати би нову партию, але партию без засад, без проґрами, без консолїдациї і орґанїзациї, лиш партию страха ради, партию котра потайком симпатизувала з москвофілами, а явно ненавидїла народовцїв. Були то так звані Рутенцї, прізвані сим іменем таки самими москвофілами.

Той розділ москвофільскої фаланґи не зашкодив майже в нїчім явним і отвертим москвофілам, противно він їм може був і дуже на руку, бо чого не могли они зробити безпосередно, то робили посередно через Рутенцїв, з котрими вязала їх симпатия і до певної границї згідність думок, а котрих они опісля уживали дуже часто до того, щоби убити рускo-народний рух і змаганя ненавистних їм українофілів, як тогди називано народовцїв.

Але поволи лагодив ся ще й дальший розділ. Все житє товариске львівских Русинів концентрувало ся в першій половинї шїсдесяти років в „Народнім Домі“. Тут являли ся побіч себе і старі або тверді і молоді або мягкі, москвофіли і українофіли, народовцї і Рутенцї. Всї жили побіч себе „своїм житєм“. Мало журили ся одні про других, мало знали одні про других, свої з своїми творили кружки а всїх разом сполучало то, що о будучности руского народу нїхто на серио не думав, нїхто не журив ся его теперішностию, хиба лиш о стілько о скілько она стояла в звязи з політикою. А яка була та політика, так і відбивала ся она і в приватнім житю. Ведено спори публично, ведено й приватно, але зпоза границь теориї они не переходили. То ідеальне житє людий всїляких напрямів і змагань мусїло видко на декотрих мати не аби який вплив, коли они ще по многих роках затужили за ним і хотїли, щоби так було як бувало.

Та й хто знає, як довго ще було би вело ся то ідеальне житє між львівскими Русинами, як би не „аристократия“. Аристократи, люди

15)

ЧИМ ЛЮДИ ЖИВІ.

(Гіґієнїчно-культурна розвідка).

III.

Як довго може чоловік жити без їди? — Що то есть голод? — Причина піяньства в нашім народї і що робити против неї. — Смерть голодова і голодовий тифус. — Постники і жеруни. — Вовчий голод. — Піст і голодова курация. — Огида страви. — Поживна вартість поодиноких страв. — Набіл, мясо і мучні страви.

(Дальше).

Мясо було як вже знаємо з давен давно одною із найважнїйших пожив, а нинї, особливо же по містах стало ся так важним і конечним, що без него майже вже не можна обійти ся і можна майже сказати, що настав би голод, коли-б по більших містах забракло на довший час мяса. Причина того лежить у великій поживности мяса; оно по молоцї займає найперше місце. Мясом називаємо ті волокнисті мушкули, що вкривають кости звірят і становлять їх тіло, а в котрих головно спочиває сила звірят, при помочи котрої они можуть порушати ся. В тих мушкулах починають ся рухові жили, котрі як звірина так і чоловік заномочию мушкулів можуть стягати і розтягати та тим способом рушати ся, або робити иншу роботу. Межи мушкулами або в мясї знаходить ся ще й товщ, кровоносні жили, нерви і т. д. Вже попереду ми зазначили вагу і значінє мясної поживи; тут ще раз повторимо, що мясо робить мясо, додає сили і відваги, робить не лиш поодиноких людий але й цїлі народи енерґічними та доводить їх до високого степеня культури. Глянь мо лиш на самі звірята: ті, що живлять ся лиш травою суть майже всї потяжкі, повільні, лїниві, трусливі, коли противно, ті що живлять ся мясом, суть жваві, скорі, відважні і сьмілі.

Слово „мушкули“ пішло від латиньского слова musculus, що значить „мишка, мала миш“. Стародавні Греки і Римляни порівнували мушкули у чоловіка, коли они набігли у него н. пр. на руках, з маленкою мишию і звідси пішло то слова. В церковнім язицї славяньскім уживало ся длятого слово „мишци“ а у нас говорено давнїйше і ще декуди й нинї говорить ся „мишки“ з наголосом на першім складї. В Гуцульщинї, де ріжуть богато баранів називають і нинї мясо, в котрім нема анї одної кістки „мушкою“, кажуть н. пр. „сама мушка“, значить ся, саме чисте мясо. Длятого думаємо, що й в письменній мові лїпше би нам уживати слова „мишка“ або „мушка“, але заким назва та буде науково установлена, мусимо придержувати ся уживаного в науцї слова „мушкули“.

Отже ті мушкули або мушки складають ся з дрібоньких, голим оком майже невидимих волокон (рурочок), котрі повязані з собою у вязанки. (Коли мясо зварити, то оно дїлить ся иноді на такі вязанки, а тогди кажемо, що мясо есть волокнисте). В тих волоконцях знаходить ся білковина і друге твориво зване мушковина. Коли мясо варити, то білковина скипає ся і підходить на верх, а ми тогди збираємо еї з юшки і скидаємо, та кажемо, що то „шумовина“. Кожде мясо має в собі мушкові волоконця, білковину, мушковину, каручину (ткань, з котрої через уваренє робить ся карук) і товщ. Крім того суть ще в мясї творива, котрі надають ему смаку і оживляють нерви чоловіка. Чим делїкатнїйші, чим мякші волоконця в мясї, чи то вже з природи якоїсь звірини, чи через то, що мясо добре потовчемо, добре прилагодимо яко страву і добре погриземо та пожуємо, тим оно стравнїйше. Коли мясо по зарізаню якоїсь звірини трохи постоїть на воздусї, то оно есть смачнїйше і лекше стравне. Длятого то зарізану стару курку або старого індика лишає ся через довший час на воздусї, щоби „скрушів“, або в часї великої спеки закопує ся в землю, де мясо крушіє поволи. Мясо сьвіжо зарізаної звірини есть млаве, тверде і ликовате та менше стравне. Варене або печене мясо травить жолудок о годину а навіть о пів години скорше, як мясо сире; коли-ж знов сире мясо добре вижилувати і посїчи дрібонько або нашкребтати ножем, то

так високо поставлені, як н. пр. гофрати, совітники, всілякі достойники консисторскі і другі, не могли стерпіти побіч себе хлопоманів, людий молодих, навіть ще й без всяких становищ, а таких зухвалих, що сьміли і важили ся гордо підноматм голови в присутности високих достойників, ба, говорити голосно, виповідати сьміло свої думки, а нераз навіть і критикувати достойників, а на їх грізні погляди і явне невдоволене відповідати нераз і кпинами. Се так лютило аристократів, що они остаточно зважили ся на рішучий крок і викинули „Руску Бесіду“ з „Народного Дому“. Цікава се була істория і характеризуюча дуже тодішне житє між львівскими Русинами, зле нам годі тут в ню запускати ся. То лиш можемо сказати, що о скілько ми ту історию знаємо, то новий розділ зробив ся не так з причин політичних і виразної незгоди в пониманю справи народної, хоч то було, що так скажемо, підкладом того нового розділу, як радше з причин грубого поступованя аристократиї супротив молодих, москвофілів супротив народовців. Виразно політичного характеру сей розділ не мав і се було іменно характеристикою виступаючої від тепер більше самостійно народної партиї. Народовці завязавши товариство „Просьвіту“ кинулись до просьвітної роботи серед народу, лишаючи як доси дальше політикованє москвофілам і Рутенцям, а що обачні Рутенці держали ся з боку від москвофілів, то москвофіли стали ся фактично панами політичної ситуациї і політичними верховодами між Русинами.

І знов видимо, як москвофіли не своєю політикою, лиш силою случайних обставин приходили до впливу і значіня серед рускої суспільности. Лишім же тепер на боці старшу лінію москвофілів а придивім ся, як розвивала ся молодша, котра тепер фактично у нас верховодить і не лиш водить за ніс старих москвофілів, але й хотілаби ще верховодити і в рускім народі.

(Дальше буде)

Справа болгарска.

Від часу виїзду болгарскої депутациї до Росиї і убитя Стамболова не перестає Болгария бути предметом пильної уваги всїх кругів політичних і фахових політиків. Стоїмо нині майже під вражінєм нового виданя справи болгарскої, котра перед кількома роками робила тілько клопоту Европі. Нехай лиш вибере ся якийсь міністер де в дорогу, так і зараз кажуть вже, що він їде в справі болгарскій. Тож не диво, що виїзд кількох міністрів угорских і австрийских на двір цїсарский до Ішль сполучено зараз зі справою болгарскою а так само й заповідженій гостині румуньскої в Ішлю приписують значінє політичне, котре має стояти в звязи зі справою болгарскою. Ну, до того степеня справа болгарска ще не дійшла, щоби міродайні круги особи так дуже нею займали ся і щоби до того треба було аж з'їзду монархів; але на всякий случай стала ся она нині бодай чи не найважнійшою, а на всякий случай найцікавійшою справою в Европі. Найважнійшою длятого, що Болгария сталась нині знову тим жерелом непевности і непокоєня яким була давнїйше, а найцікавійшою длятого, що насуває питанє: Що станесь тепер з Кобурґом? Чи він удержить ся на престолі болгарскім, чи так само несподївано злетить з него, як несподївано засїв на нїм?

Фактично нема нині нїкого, крім хиба одної Росиї, хто би держав Кобурґа в Болгариї. Сам кн. Фердинанд не стратив однакож ще надії і заповів в Klein. Journ., що сими днями вертає з Карльсбаду до Софії, що о абдикациї не думає, а противно має повну надію, що справа болгарска буде й дальше успішно розвивати ся.

Ну, побачимо; але тимчасом вісти о абдикациї князя не сходять з порядку дневного, а появляють ся в однїй або другій формі. Найцікавійші і впрост собі противні суть дві. Після одної вісти мав митрополит Климентий обіцяти в Петербурзї, що Кобурґів син перейде на православіє і що веденє справ заграничних в Болгариї перейде в руки Росиї. Очевидно, що Кобурґ в такім случаю, коли-б ще оставав ся в Болгариї, став би лиш чиновником росийским. Після другої вісти мала партия Стамболова сполучити ся з партиєю Каравелова (?) в тій цїли, щоби прогнати Кобурґа. Найважнїйшим однакож в сїй цїлій справі був би голос урядової Росиї, наколи-б показало ся, що він правдивий. Ото в росийскім міністерстві справ заграничних мали сказати, що Росия не помирить ся з „урядовою Болгариєю“ доти, доки буде стояти під властию накиненого їй узурпатора. Чи значило би то, що Кобурґ не має чого сподївати ся і від Росиї? В такім случаю не мав би він чого їхати до Софії, і тогди, певно, що можна говорити о недалекій его абдикациї.

Перегляд політичний.

На основі закона фінансового на 1895 р. буде виплачений суплєнтам при середних школах державних і заведенях, стоячих на рівні з державними школами середними від 1 січня 1895 річний додаток в сумі 100 зр. а то без взгляду на то, чи ті суплєнти мають іспит чи ні, і чи дістають вже додаток пятилітний.

Пограничні власти росийскі одержали приказ, щоби за картками леґітимацийними не перепускали на будуче жидів. Після петербургских ґазет має се розпоряджене на цїли не допустити до практикованої жидами контрабанди на великі розміри.

В Крайовій, в Румунії, прихоплено і задержано призначену для Македоньских ворохобників зброю, а то 220 карабінів, 35 револьверів, богато набоїв і множество відозв. Арештовано також двох аґітаторів.

Новинки.

Львів дня 2 серпня 1895.

— Вчерашне посьвяченє дому товариства „Просьвіта“ почало ся богослуженєм в Успеньскій церкві, котре відправив найстарший віком член видїлу і теперішний заступник голови товариства о. радник Ал. Тороньский о 9-ій годині з рана. В богослуженю взяли участь кромі членів видїлу перебуваючих у Львові і інтелїґенциї рускої, також гості селяни з краю. Між иншими ч. Симеон Ціпивко з Яжова, в повіті яворівскім, (один з перших селян-членів „Просьвіти“ і перший член, що почав уже давнїйше що року давати лепту на закупно дому „Просьвіти“ у Львові), дальше ч. Гарасим Шуль з Городиславич. повіта бобрецкого і чч. Иосиф Михаличко і Михайло Цар з Підберезець повіта львівского. — По скінченій відправі удали ся всі до дому „Просьвіти“ і там довершив о. А. Тороньский з оо. Райтеровским і Яримовичем посьвяченя комнат занятих „Просьвітою“, „Рускою Бесїдою“ і иншими товариствами. Відтак запросила канцелярия товариства гостий на перекуску, підчас котрої промовили заступник голови о. А. Тороньский і колишний перший голова пос. Вахнянин. Перша справа, яку сейчас полагодила канцелярия „Просьвіти“ в своїм власнім домі, було вислане замовлених статутів на завязанє читальнї в Махнові, повіта равского і в Вербівци повіта городеньского.

— П. Намістникова гр. Мария Баденьова

оно есть майже так само стравне як варене або печене.

Юшка з мяса або росіл має в собі мало поживи, бо білковину, що стає на ній підчас вареня яко брудна шумовина, збираємо. За то має она в собі дуже богато таких частий, від котрих по з'їдженю щезає утома і ослаблене і нерви оживляють ся, а жолудок лїпше травить. Длятого то має юшка з мяса або росіл велике значінє; у недужих або тих, що по тяжкій недузї приходять до здоровля, викликує она охоту до їди, а у здорових спонукує жолудок до більшого видїлюваня із себе квасу жолудкового. Варене мясо разом з юшкою мають в собі всю ту вартість поживну, яку мало сире мясо, лиш що волоконця мяса суть твердші. Коли хочемо, щоби ті волоконця були мякші, а мясо з росолу більше сочисте і поживне, то треба на то зважати, щоби сок з мяса не вийшов до юшки. То можна зробити лиш в той спосіб, що цїлий великий кусень мяса н. пр. цїлий фунт наливає ся кипятком і зараз варить ся на сильнім огни. Через то скипить ся білковина під верхом мяса і з неї зробить ся, так сказати би, кора, котра ще впускає горячо до середини мяса і дає єму уварити ся, але не випускає з него соків. Мясо буде тогди більше сочисте і поживне, але за то росіл буде, як то кажуть, худий. Противно же, коли хочемо, щоби росіл був більше поживний, то треба на то зважати, щоби поживність мяса вийшла з него як найбільше до юшки, а то може бути лиш тогди, коли мясо покрає ся на кілька менших куснів, наллє ся студеною водою і відтак варить ся; мясо виварить ся тогди зовсім, але за то юшка буде смачна і поживна. З того виходить, що росіл з мяса для недужих лїпше варити сим другим способом, а для здорових можна і тамтим першим.

При вареню розварює ся каруковина і дає карук, котрий виходить з мяса до росолу. Каруковини дають найбільше шкіра, жили, кости і хруставки. Коли варити у воді н. пр. волові або телячі і свинячі ноги, голову свинячу, луску з риби, отже такі части із звірят, на котрих єсть лиш дуже мало мяса або й нїякого, а відтак ту юшку вистудити, то з неї зробить ся т. зв. студенець, або гижки. Тим способом виварена ґалярета або „дриглї“ (слово, утворене очевидно від слова „дрожати“, бо більший кусень дриглів за найменшим порушенєм зараз дрожить) єсть чистим каруком. Студенець відповідно зготовлений єсть не лиш дуже смачний але й поживний. Длятого то треба відпадаючі від мяса кости жили і хруставки не викидати без ужитку лиш добре їх виварювати і домішувати до иншого рода юшок н. пр. з бараболь і т. п. Як вже сказано, єсть і в мясї каруковина, але она не з кождого мяса дасть ся виварити; найлїпше виварює ся з мяса риб і деяких молодих звірят особливо телят і свиний. Додати тут мусимо, що у нас в декотрих сторонах роблять в назві студенцю ріжницю; студенець із свинини називають „гижками“, а студенець з риб просто „студенцем“; „дриглями“ називають одно і друге. Дриглї специяльно у нас мають в певних порах велике значінє, — грають велику ролю при всїляких виборах, стають ся отже також характеристикою культури! Чи при тім і гіґієни? — на то могли би найлїпше відповісти таки самі їх консументи.

Печене мясо єсть зі всїх найпоживнїйше а то для того, що на нїм творить ся борзо звзерха тверда верства, котра не дає виходити сокови із середини, особливо ще, коли мясо поливає ся яким товщем. Однакож при тім треба й на то зважати, щоби мясо не занадто припекло ся, бо тогди волоконця в нїм стають тверді, а через то й не стравні. Майстрами в прилагоджуваню печень суть Анґлїйці і Американці, у котрих роблять печені по найбільшій части на рожни. Наш селянин на жаль знає о печени хиба лиш з байки про того цигана, що шкварив собі солонинку на шпичці під дубом в лїсї.

Душенина або душене мясо вже більше знане в нашім народї. Єсть то посередний спосіб готовленя мяса межи вареним а печеним. Мясо підливає ся трохи водою, а відтак накриває ся щільно судину, щоби мясо душило ся в нїй в парі з води. Мясо при тім уварить ся добре а не стратить богато із своїх соків; єсть длятого більше сочисте, поживнїйше як варене, але менше поживне як печене.

Доброта мяса зависить не лиш від самого рода звірини але також і від єї раси і віку. Звірята, що живлять ся мясом, служать лиш дуже рідко, хиба лиш в крайній потребі людем за поживу. З тих ще найбільше уживає ся мясо з медведя, але то вже дуже рідко хто їсть, хиба лиш великі пани яко великий, а радше сказавши дуже рідкий і грудний до роздобутя присмак. Медвежі шинки і медвеже поребре з

жертвувала в користь погорільців галицких квоту 125 зр. а Президия ц. к. Намістництва признача тую квоту до розпорядимости погорільцям в Бабинцях коло Кривча.

— **Нову церков** з мягкого материялу збудувала громада Молодятин, повіта коломийского.

— **Фальшиві срібні ґульдени** появили ся на ново у Львові. Вчера виловлено одну штуку у Марії Зібер, шинкарки при ул. Кароля Людвика.

— **„Міщаньске Братство“ в Тернополи** — як пишуть — розвиває ся красно. Доси містило ся в інститутї імени Константина Острогского, а тепер винаймлено простору салю в місті при улици Смиковецкій, а в інстутутї імени Острогского — як ми вже згадували — поміщено чотири служебницї, котрі мають опікувати ся старцями приміщеннми в інститутї.

— **Електричне осьвітленє Перемишля.** Місто Перемишль заключило з гіпотечним банком у Львові контракт що-до заведеня електричного осьвітленя улиць і площ в місті. Урядженє заведеня віддав банк гіпотечний фірмі Сіменса і Гальского, котра має найпізнїйше до 15 грудня с. р. покінчити роботи, так, що від того дня буде місто Перемишль перше в краю мати публичне електричне осьвітленє.

— **Тернопільскі Русини** ухвалили на зборах дня 26 липня с. р. заснувати задаткову касу. Се нове товариство має називати ся „Сила“. На зборах явила ся часть інтелїґенциї з мість і кільканайцять сьвященикив з охрестности.

— **Намірене самоубийство.** Вчера перед 8-ою годиною рано пострілив ся два рази в самоубийчім намірі дозорець дому під ч. 17 при ул. Длуґоша, 60-лїтний Михайло Терлецкий і тяжко зранив ся в лївий бік і в шию. Причиною була уперта недуга і нагле віддаленє его від служби, в котрій був вже від 12 літ. По заосмотреню ран, відвіз его віз ратунковий до шпиталя.

— **Злодійске гнїздо** відкрили аґенти поліциї Ґінсберґ і Дістлер у сторожа дому ч. 28 при ул. Бляхарскій Кузьми Стахова і его жінки Пазьки, котрі до спілки з якоюсь Мариєю Габою купували за будь що від злодіїв крадені річи. При ревізиї найдено цїлий магазин ріжних предметів, одїни, столового срібла, годинників і золоту бранзолету з написею Фелїция Стахович. Пани Стахович, артистці львівского театру, украдено сю бразелету перед двома місяцями.

— **Повільний поїзд.** Не всї зелїзничі поїзди так спішать ся як наші. Саратівскі часописи доносять, що на недавно отвертім шляху покровско-уральскім поїзди так поволи їдуть, що деякі подорожні вискакують з ваґонів, рвуть цьвіти здовж шляху і на ново вскакують до їдучого поїзду.

— **Злодій** закрав ся до закристиї в костелі в Гвіздци, але Бернардин зловив его, хоть потерпів удар ключами в голову. Злодія арештовано.

— **Град.** Дня 30 н. ст. липня т. є. ві второк о 9-ій годинї рано надтягнули хмари з полудневої сторони і межи Козловом а Тернополем випав зливний дощ з градом величини лїскового оріха і наробив великої шкоди на полях Козлова, Покропивни, Домаморич, Довжанки і т. д.

— **Огні.** З Миколаєва, в повітї брідскім пишуть: В нашім селї згоріла 27-ого липня в само полуднє шопа двірска зі знарядами господарскими, а знов 28-ого також в полуднє згорів будинок громадский, канцелярия і читальня, та й шопа вартости 800 зр. В обох разах церков і село були з небезпечности. — В Новім селї коло Куликова вибух 30-ого липня з полудня огонь і знищив три господарства селяньскі в части обезпечені і хатчину жидівску дуже високо обезпечену. Причиною огню має бути дурновата жидівка, котра підчас найбільшої спеки пражила молоко в сїнях, з-відси і почало горіти. В жидівскій хатчинї мало згоріти 600 зр. готівкою, схованих в соломі на подї. — Ледви підгашено там огонь, показала ся полумінь в сусїднім о 2 кільометри селї Уднові в дворі. Властитель двора п. Обертиньский виїхав на купелї за границю, а управитель і економ були при огни в Новім селї. Як-раз в тую хвилю вибух в дворі імовірно підложений огонь і знищив всї будинки господарскі з машинами і знарядами. Шкода 60.000 зр. обезпечена. Збіже було ще на поли. При обох огнях була сторожа огнева з Куликова, а при другім також охотнича сторожа з Дублян.

— **Про жнива в Тернопільщинї** пишуть: Жнива житні і пшеничні вже на укінченю, але дуже сумні. Як би не бараболї і гречка, на котрі вся надія, то в Тернопільщинї був би сего року голод, бо морґ жита видає найбільше 2—3 копи, дуже рідко де $3^1/_2$ копи, але й то на половину з блаватом і кукілем. Більша половина ґрунтів видає ледве по 1—2 копи жита. До того треба додати, що половину засївів житних на весну переорано і засїяно ячменем, але й та насївка хибла. Пшеницї буде трохи більше як жита, але звістно, що пшеницю сіють лише двори і більші господарі. Ячмінь рідонький. Овес загально гірший як середний. А сїна сего року лише третина того, що минувшого року.

— **Померли:** В Золочеві, 16-го липня, секретар маґістрату Иполит Малявский; — у Львові контрольор почтовий Винкентий Буховецкий.

медом, щось в родї нашого сха́ба з сушеними сливками, уважають ся особливо в Америцї за великий присмак. Мясо медведя їдять також Аіноси, дике племя в Япанї, у котрих особливо серце, печїнка і мозок з медведя уважають ся за великий присмак. Серце і печїнку їдять они сирі з солию, а мозок сирий мішають з горівкою з рижу і випивають.

Передовсїм же служить мясо з рогатої худоби і овець за поживу, позаяк у воловинї і баранинї поживні части і товщ знаходить ся в такій мішанинї, що она найлїпша для чоловіка. Волове мясо єсть лагіднїйше в смаку як худаве але більше сочисте і корінного смаку мясо дичини. — Конина єсть худїйша як воловина і більше солодкава та ликовата, але мимо того може она дуже добре служити на поживу. У великих містах, як Відень, Париж і другі, минає ся в теперішних часах навіть дуже богато конини; она єсть дешевша і для того живлять ся нею лиш біднїйші люди. З конини роблять навіть ковбаску. — Свинина має менше білковини і води, але за то богато товщу і карукowини. Свинина може однакож стати ся иноді небезпечною для здоровля і то, коли в ній єсть решетина і трихіна. — Мясо з дробу має дуже богато білковини, а менше товщу; при вареню розпускає ся з него більше поживних частий в юшці і длятого юшка з него єсть дуже смачна і поживна. — Мясо з кріликів єсть дуже подібна до курятини і длятого може дуже добре служити за мясну поживу. Мясо молоденьких кріликів не єсть добре і длятого треба уживати мяса лиш з тих кріликів, котрим бодай пів року. В декотрих краях, як н. пр. у Франциї а відтак і в Нїмеччинї держать селяни великими масами кріликів і мають з них добру, а дешеву печеню. Добре би було, коли б і нашї селяни розплоджували собі кріликів. Годівля їх не коштує майже нїчого, заходу коло них також нема великого а можна з них мати бодай раз на тиждень добру печеню. — Мясо риб єсть біле, має мало крови, мало білковини, а дуже богато води. Поодинокі роди риб відріжняють ся від себе більшою або меншою скількостию товщу. Чим риба товстїйша тим і менше стравна. До найтовстїйших риб належать угор, лосось і селедець. Селедцї мають в собі до 20 частий білковини, до 17 частий товщу і около 14 частий соли. Крім того, що они вже самі собою суть дуже поживні, заострюють ще охоту до їди, роблять спраґу і длятого мають дуже велике значінє яко пожива. Риби ловлені підчас терла, або у водах, де мочать лен і коноплї, так само риби убивані т. зв. трутkою, або риби, котрі на торзї продають иноді вже неживими суть шкідливі для здоровля. Так само і сушена або т. зв. солена риба може бути шкідлива, бо до соленя і сушеня уживають иноді вже рибу неживу або слабу. — Мясо з раків єсть взагалї трудностравне, крім того має она же в собі рід пекучого соку, котрий у декотрих людий викликує на тїлї червені, трохи свербячі плямки, т. зв. огники.

(Дальше буде).

Штука, наука і література.

— **„Учителя“** чч. 14 і 15 містять: Продовженє „Вьімок з жерел до історії України-Руси“ М. Грушевского; — докінченє статї Володимира Витошиньского „Чого домагає ся суспільність від учителя народного?“; — лїкарску розвідку д-ра Вас. Павлюка „Гидротерапія“; — продовженє розвідки Ант. Глодзиньского „Огород шкільний“; — семе справозданє з дїяльности інстисута тов. педаґоґічного; — відозву до учителів, новинки, всячину, іменованя, перенесеня, оголошеня і конкурси.

Телеграми.

Цельовац 2 Серпня. Пос. Думрайхер, член сполученої нїмецкої лївицї зложив свій мандат до Ради державної.

Берлин 2 серпня. Помер тут історик Генрих Зибель.

Рим 2 серпня. Сенат ухвалив в тайнім голосованю 62 голосами против 14 буджет міністерства справ заграничних і залагодив буджет міністерства справ внутрішних, над котрим має ся відбути нинї тайне голосованє.

Париж 2 серпня. З нагоди приїзду грецкого короля до Ез-ле Бен наступила межи ним а президентом Фором виміна сердечних депеш.

Білград 2 серпня. Зачувати, що король Александер має в другій половинї серпня виїхати до морских купелів до Біяррiц.

Рух поїздів зелїзничих

важний від 1 мая 1895, після середно-европ. год.

Відходять до

	Поспішні			Особові			
Кракова	8·40	2·50	11·	4·55	10·25	6·45	—
Підволочиск	—	1·56	5·46	—	9·50	10·20	—
Підвол. з Підзам.	—	2·10	6·	—	10·14	10·44	—
Черновець	6·15	—	—	10·30	2·40	—	—
Черновець що понедїлка	—	—	—	10·35	—	—	—
Стрия	—	—	—	5·25	9·33	—	7·38
Сколього і Стрия	—	—	—	—	—	3·00	—
Белзця				9·15	7·10		

Приходять з

Кракова	1·22	5·10	8·40	7·00	9·06	9·00	—
Підволочиск	2·25	10·00	—	8·25	5·00	—	—
Підвол. з Підзам.	2·13	9·44	—	8·12	4·33	—	—
Черновець	9·50	—	—	1·32	7·37	—	—
Черновець що понедїлка	—	—	—	6·17	—	—	—
Стрия	—	—	—	12·05	8·10	1·42	—
Сколього і Стрия	—	—	—	9·16	—	—	—
Белзця				8·00	4·40		

Числа підчеркнені, означають пору нічну від 6 год. вечером до 5 год. 59 мін. рано.

Поїзд блискавичний зі Львова 8·40 рано, в Кракові 1·48 по полудни, у Відни 8·56 вечер.

Поїзд блискавичний до Львова 8·40 вечер, з Кракова 2·04 по полудни, з Відня 7·04 рано.

Поїзди особові зі Львова відходять до Брухович (від 12 мая до 10 вересня в будні днї) 3·20;

Брухович (від 12 мая до 10 вересня в недїлї і сьвята) 2·26;

Зимної-води (від 12 мая до 10 вересня) 3·45.

До Львова приходять з Брухович (від 12 мая до 10 вересня включно) 8·25.

За редакцию відповідає: Адам Креховецкий.

ІНСЕРАТИ.

З друкарні В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера.